

Tisková zpráva

Názory veřejnosti na usazování cizinců v ČR – březen 2019

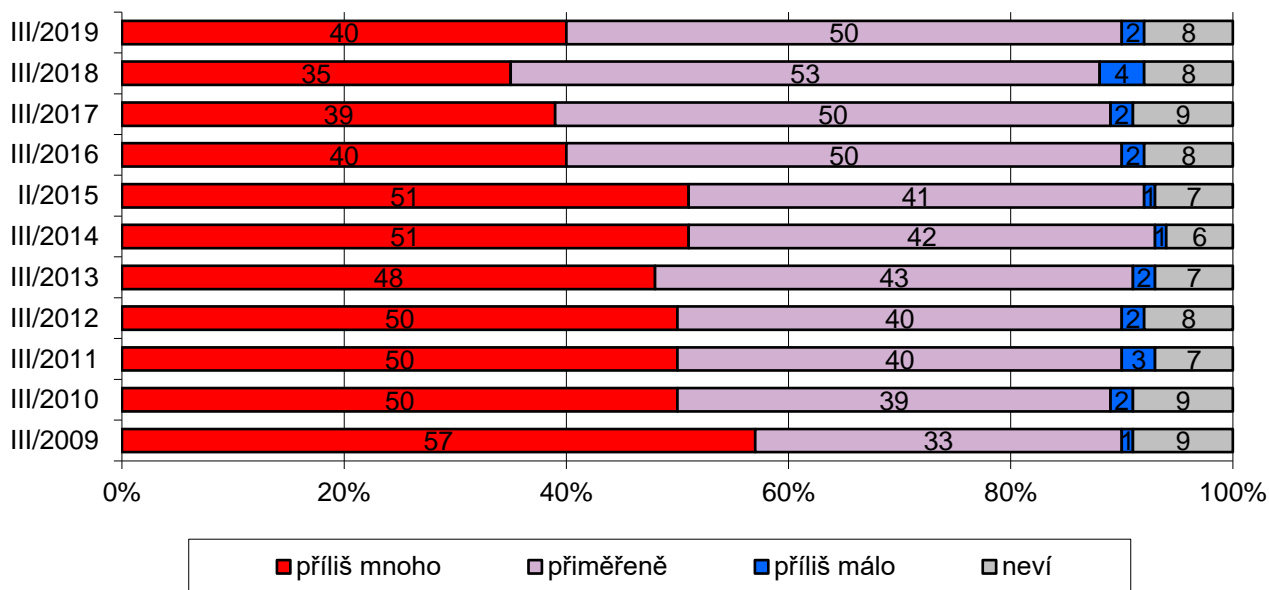
- ⊙ Dvě pětiny (40 %) českých občanů soudí, že v České republice žije příliš mnoho cizinců. Že je cizinců u nás přiměřeně, si myslí polovina (50 %) dotázaných.
- ⊙ Více než tři čtvrtiny respondentů (77 %) uvedly, že cizinci by měli mít možnost pobývat v České republice jen za určitých podmínek.
- ⊙ Nejpřijatelnějším důvodem pro přijímání cizinců k pobytu v ČR je studium a praxe, se kterým souhlasí více než čtyři pětiny (82 %) dotázaných.
- ⊙ Jako nejméně přijatelný důvod se respondentům jevílo to, že se v naší zemi cizincům prostě líbí a chtějí tady žít (38 % souhlasí, 54 % nesouhlasí).
- ⊙ Téměř tři čtvrtiny českých občanů (74 %) zastávají názor, že cizinci by se v ČR měli „co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem“.

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

V březnu 2019 Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR v rámci svého pravidelného šetření zkoumalo názory české veřejnosti na cizince dlouhodobě či trvale žijící v České republice. Konkrétně byly zjišťovány názory na množství cizinců žijících v ČR, na to, zda by měl být cizincům umožněn dlouhodobý pobyt v ČR, za jakých podmínek, zda a jak moc by se cizinci měli přizpůsobit našim životním zvyklostem.

Graf 1: Názory na množství cizinců žijících v ČR¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 2. – 13. 3. 2019, 1096 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že v současné době žije cizinců na území České republiky příliš mnoho, přiměřeně, příliš málo.“

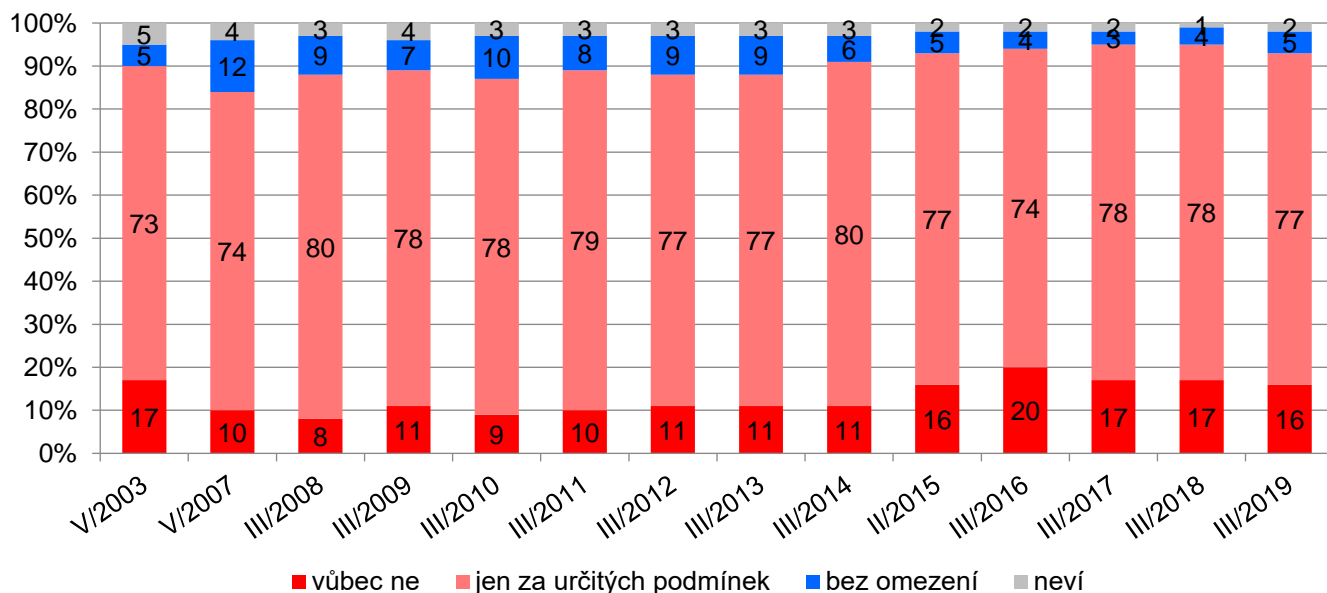
Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, dvě pětiny (40 %) českých občanů soudí, že v ČR žije „příliš mnoho“ cizinců. Že je cizinců u nás „přiměřeně“, si myslí polovina (50 %) dotázaných a jen minimum lidí (2 %) se domnívá, že u nás pobývá „příliš málo“ cizinců. Zbývajících 8 % dotázaných nedokázalo na tuto otázku odpovědět a zvolilo odpověď „nevím“.

Názory veřejnosti na množství cizinců žijících v ČR byly v letech 2010 až 2015 poměrně stabilní, když jejich množství označovala za příliš velké vždy přibližně polovina dotázaných. Do dalšího výzkumu v roce 2016 však došlo k výraznému poklesu (o 11 procentních bodů) tohoto podílu, přičemž tento pokles pokračoval i v následujících dvou letech až na nejnižší úroveň (35 % v roce 2018) od počátku sledování, tedy od roku 2009. V aktuálním výzkumu došlo k mírnému nárůstu (o 5 procentních bodů) podílu těch, kteří se domnívají, že u nás žije „příliš mnoho“ cizinců a aktuální hodnoty se vrátily na úroveň z let 2016 a 2017. V posledních čtyřech letech tak v české populaci převažuje přesvědčení, že množství cizinců žijících v naší zemi je v současnosti přiměřené.

Podrobnější analýza ukázala některé sociodemografické rozdíly v názorech na množství cizinců pobývajících v ČR. Lidé deklarující dobrou životní úroveň, pozitivně hodnotící ekonomickou situaci v ČR, hlásající spokojenost se svým životem, dotázaní s vysokoškolským vzděláním a respondenti, kteří se sami na škále politické orientace přiřadili k pravici, se častěji kloní k možnosti „přiměřeně“. Z hlediska stranické příslušnosti se tento názor častěji objevil u potenciálních voličů TOP 09 či ODS. Možnost „příliš mnoho“ relativně častěji uváděli lidé deklarující špatnou životní úroveň vlastní domácnosti, hlásající nespokojenost se svým životem, lidé, kteří považují současnou ekonomickou situaci ČR za špatnou, a respondenti řadící se na škále politické orientace jednoznačně k levici. Z hlediska stranické příslušnosti se tento názor častěji objevil také u potenciálních voličů SPD a KSČM.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, zda má respondent nějaké přátele nebo známé mezi cizinci, kteří dlouhodobě pobývají v ČR.² Přátele nebo známé mezi cizinci má necelá třetina (31 %) českých občanů starších 15 let. Tito cizinci pochází³ nejčastěji ze sousedních zemí (Slovenska, Německa či Polska), východní Evropy (Ukrajina, Rusko) a Vietnamu. Zároveň dotázaní, kteří mají mezi cizinci žijícími v ČR své přátele, výrazně častěji uváděli, že cizinců žijících v ČR je „přiměřeně“.

Graf 2: Dlouhodobý pobyt cizinců v ČR⁴ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 2. – 13. 3. 2019, 1096 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Znění otázky: „Máte přátele nebo známé mezi cizinci, kteří dlouhodobě pobývají v ČR? Ano, ne.“

³ Znění otázky: „Odkud pocházejí? Ze které země?“

⁴ Znění otázky: „Cizinci by podle Vás v ČR: neměli mít vůbec možnost dlouhodobě pobývat, měli mít možnost dlouhodobě pobývat jen za určitých podmínek, měli mít možnost pobývat bez omezení?“

Dále jsme zjišťovali, zda by cizinci vůbec měli mít možnost dlouhodobě pobývat na území ČR (viz graf 2). Z nabízených odpovědí více než tři čtvrtiny respondentů (77 %) zvolily možnost „jen za určitých podmínek“. Pouze 5 % českých občanů zastává názor, že by cizinci na území ČR měli mít možnost pobývat „bez omezení“. Přibližně šestina (16 %) českých občanů naopak uvedla, že by cizincům nemělo být „vůbec“ umožněno dlouhodobě u nás pobývat.

Názory veřejnosti na tuto otázku byly dlouhodobě poměrně stabilní a v období let 2008 až 2014 se nijak významně neměnily. Od roku 2015 ovšem zaznamenáváme nárůst podílu respondentů, podle kterých by cizinci vůbec neměli mít možnost dlouhodobě pobývat na území ČR, a to zejména na úkor kategorie „bez omezení“, která se mezi lety 2007 až 2013 držela kolem 10 %, ovšem od roku 2014 vyjadřuje tento názor okolo 5 % dotazovaných. V porovnání s minulým šetřením nedošlo v aktuálním výzkumu k žádným významným změnám a výsledky jsou tak statisticky srovnatelné, stejně jako s výzkumy z let 2015 a 2017.

Názor, že by pobyt cizinců na území ČR vůbec neměl být povolen, zastávají častěji lidé označující svoji životní úroveň jako špatnou, hlásající nespokojenost se svým vlastním životem, nevoliči a respondenti, kteří by ve volbách do Poslanecké sněmovny podpořili SPD. Častěji se tento názor objevoval také mezi lidmi, kteří mezi cizinci nemají žádné přátele či známé.

Podíl zastánců názoru, že by cizinci měli mít možnost pobývat na území ČR zcela bez omezení, byl velmi nízký napříč prakticky všemi skupinami obyvatel, ovšem lidé ve věku 20 až 29 let, potenciální voliči TOP 09 či Pirátů a ti, kteří mezi cizinci dlouhodobě žijícími v ČR mají přátele či známé, přeci jen vykazují v tomto názoru statisticky významněji vyšší podíl oproti ostatním skupinám.

Dále byla všem respondentům položena otázka, zda by mělo být umožněno usadit se v ČR každému, kdo o to projeví zájem (viz tabulku 1). Přibližně dvě třetiny (67 %) občanů s tímto nesouhlasí, z toho 34 % „rozhodně nesouhlasí“ a dalších 33 % „spíše nesouhlasí“. Souhlas naopak vyjádřilo 28 % dotázaných, v tom pouze 4 % „rozhodně“ a 24 % „spíše“. Zbývajících 5 % dotázaných zvolilo odpověď „nevím“.

Z časového srovnání (viz tabulku 1) vidíme, že v porovnání s předcházejícím šetřením z března 2018 nešlo v názorech českých občanů na tuto otázku k žádným statisticky významným změnám a výsledky jsou statisticky srovnatelné, stejně jako s roky 2005, 2015 a 2017. V průběhu času však dochází k určitým výkyvům. Nejvíce pozitivní byly čeští občané v roce 2008, kdy více než dvě pětiny (42 %) souhlasily s tím, aby bylo umožněno žít v ČR trvale každému, kdo o to projeví zájem. Do dalšího šetření v roce 2009 podíl těchto zastánců poklesl (o 8 procentních bodů), ale v dalším šetření opět vzrostl na předchozí úroveň dvou pětín (41 %) dotázaných. Od roku 2011 do roku 2014 dochází k mírnému, v dalších dvou letech (2015 a 2016) k výraznému poklesu (celkem o 24 procentních bodů) na doposud nejnižší hodnotu 17 % dotázaných. V roce 2017 došlo ke změně a podíl těch, kteří souhlasí s neomezeným pobytem cizinců, výrazně vzrostl (o 9 procentních bodů), přičemž nárůst pokračoval i v roce 2018.

Tabulka 1: Umožnit trvalé usazování (%)⁵

	2/05	3/08	3/09	3/10	3/11	3/12	3/13	3/14	2/15	3/16	3/17	3/18	3/19
rozhodně ano	3	6	5	5	6	6	5	4	4	2	3	2	4
spíše ano	25	36	29	36	34	31	31	30	23	15	23	28	24
spíše ne	43	34	39	36	38	39	40	36	35	42	39	37	33
rozhodně ne	22	17	21	17	16	18	19	26	32	36	28	28	34
neví	7	7	6	6	6	6	5	4	6	5	7	5	5
ano/ne	28/65	42/51	34/60	41/53	40/54	37/57	36/59	34/62	27/67	17/78	26/67	30/65	28/67

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 2. – 13. 3. 2019, 1096 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

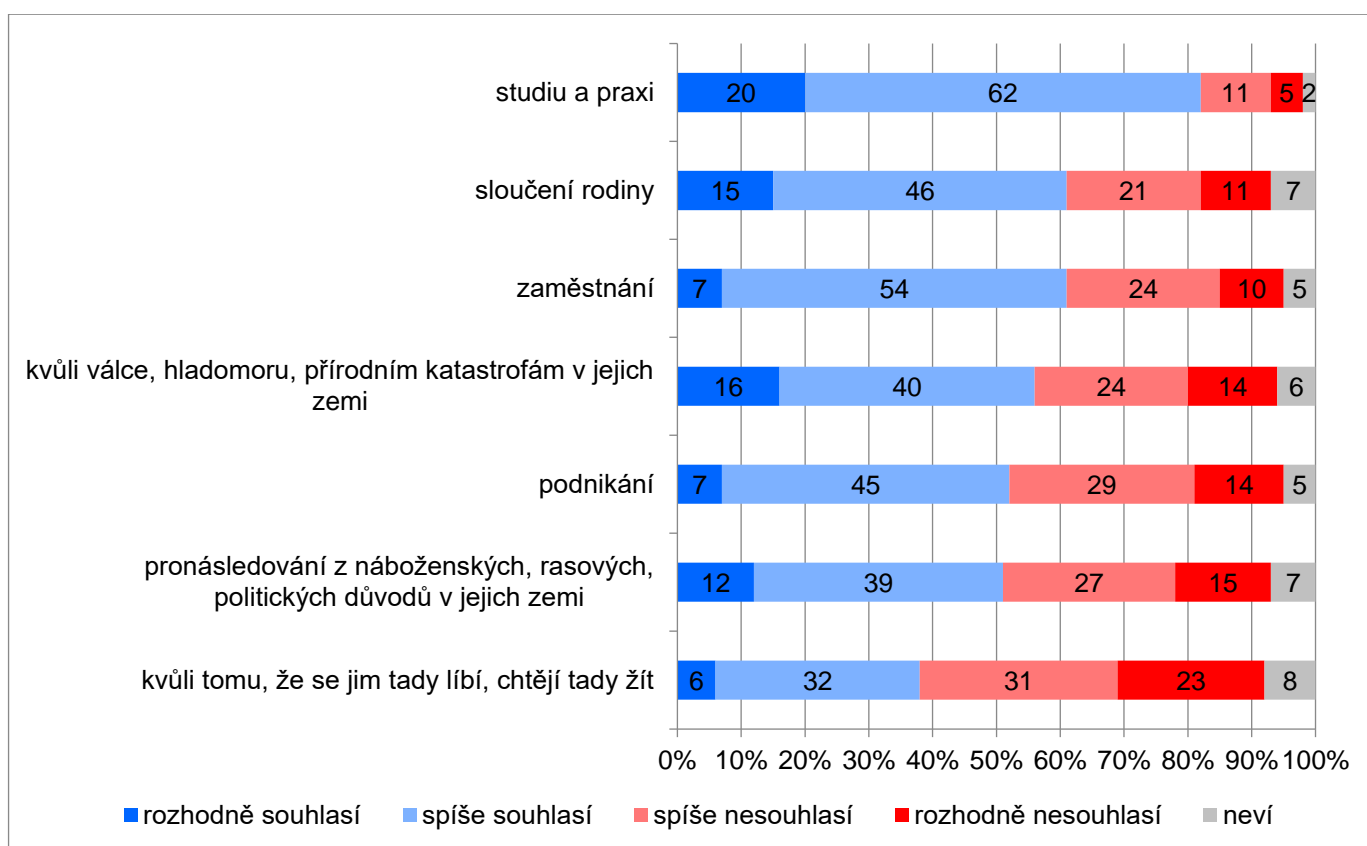
⁵ Znění otázky: „Domníváte se, že každému, kdo má v úmyslu přijít do České republiky a žít zde, by to mělo být umožněno?“ Varianty odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Častěji než ostatní vyjádřili nesouhlas s umožněním neomezeného pobytu cizinců lidé se špatnou životní úrovní, hlásající nespokojenost se svým životem, hodnotící současnou ekonomickou situaci ČR jako špatnou, levicově orientovaní, rozhodní nevoliči a potenciální voliči SPD. Tuto odpověď také častěji volili lidé, kteří nemají mezi cizinci žádné přátele nebo známé a kteří si myslí, že už nyní žije v ČR „příliš mnoho“ cizinců.

Naopak názor, že každému, kdo má v úmyslu přijít do ČR a žít zde, by to mělo být umožněno, častěji zastávají lidé s dobrou životní úrovní, spokojení se svým vlastním životem a se současnou politickou situací, pozitivně hodnotící současnou ekonomickou situaci ČR, vysokoškoláci, z hlediska politické orientace lidé hlásící se k pravici, potenciální voliči ODS, TOP 09 či Pirátů, dotázaní, kteří mají mezi cizinci přátele či známé a ti, kteří uvedli, že cizinců v současnosti žije v ČR „příliš málo“.

Další otázka se zaměřila na přijatelnost různých důvodů pro přijímání imigrantů z pohledu české veřejnosti (viz graf 3). Nej nepřijatelnějším důvodem pro přijímání cizinců k pobytu v ČR je studium a praxe, se kterým souhlasí více než čtyři pětiny (82 %) dotázaných (v tom 20 % „souhlasí rozhodně“ a 62 % „souhlasí spíše“). Mezi další nejvíce přijatelné důvody patří sloučení rodiny a zaměstnání, se kterými souhlasí shodně více než tři pětiny (61 %) českých občanů a nesouhlasí přibližně třetina. Nadpoloviční většina respondentů vyjádřila souhlas také s přijímáním imigrantů kvůli válce, hladomoru nebo přírodním katastrofám v jejich zemi (56 %), podnikání (52 %) a kvůli pronásledování z náboženských, rasových, politických či dalších podobných důvodů (51 %). Jako nejméně přijatelný důvod se respondentům jeví to, že se v naší zemi cizincům prostě líbí a chtějí tady žít, se kterým souhlasí necelé dvě pětiny (38 %) dotázaných a nadpoloviční většina (54 %) nesouhlasí.

Graf 3: Umožnit pobyt cizincům kvůli následujícím důvodům⁶

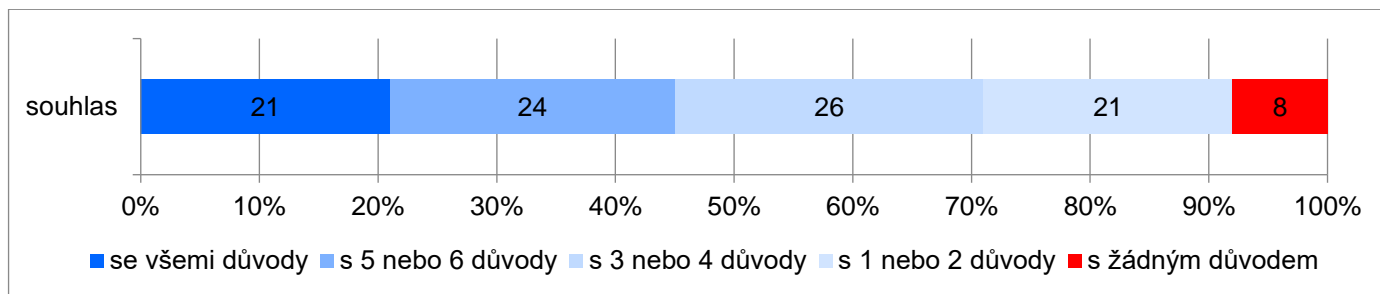

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 2. – 13. 3. 2019, 1096 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

⁶ Znění otázky: „Souhlasíte, či nesouhlasíte s tím, aby Česká republika umožňovala pobyt cizincům kvůli: a) sloučení rodiny, b) podnikání, c) zaměstnání, d) kvůli tomu, že se jim tady líbí, chtějí tady žít, e) studiu a praxi, f) pronásledování ve své zemi z náboženských, rasových, politických a podobných důvodů, g) kvůli válce, hladomoru, přírodním katastrofám v jejich zemi?“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí.

Při analýze jsme všechny zkoumané důvody shrnuli dohromady a prozkoumali je z hlediska toho, v kolika případech respondenti s přijetím cizinců v ČR z uvedených důvodů souhlasili (viz graf 4). Necelá desetina českých občanů (8 %) by nesouhlasila s přijetím cizinců k pobytu v ČR z žádného z důvodů uváděných v grafu 3. Naopak více než pětina respondentů (21 %) uvedla, že by souhlasila s umožněním pobytu cizinců v ČR ze všech sedmi nabízených důvodů.

Graf 4: Počet důvodů k umožnění pobytu cizinců v ČR, se kterými respondenti souhlasí (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 2. – 13. 3. 2019, 1096 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují údaje v tabulce 2, ve srovnání s předešlým šetřením z března 2018 došlo u dvou sledovaných položek k významným změnám. Stejně jako v předchozích čtyřech letech byla nejvýznamnější změna u vnímání zaměstnání jako důvodu pro umožnění pobytu cizinců v ČR, přičemž i nyní došlo k nárůstu souhlasných odpovědí a to o 6 procentních bodů (a naopak k poklesu nesouhlasných odpovědí o 8 procentních bodů) na dosud maximální hodnotu 61 % a u podnikání, kde jsme zaznamenali nárůst souhlasných a pokles nesouhlasných odpovědí (shodně o 7 procentních bodů), čímž se aktuální hodnoty vrátily na úroveň z let 2012 a 2014. Změny u ostatních položek nejsou statisticky významné.

Tabulka 2: Souhlas/nesouhlas s umožněním pobytu cizincům kvůli následujícím důvodům – časové srovnání

	5/07	3/09	3/11	3/12	3/13	3/14	2/15	10/15	3/16	3/17	3/18	3/19
studium a praxe	86/11	86/10	87/10	86/11	86/11	85/13	82/15	63/33	72/24	76/21	80/18	82/16
sloučení rodiny	78/18	79/15	83/13	85/11	85/12	84/12	78/17	53/42	63/31	65/29	64/32	61/32
zaměstnání	53/43	49/45	45/50	49/47	48/48	47/48	39/57	29/68	39/56	48/47	55/42	61/34
kvůli válce, hladomoru, přírodním katastrofám v jejich zemi	-	-	-	77/17	77/17	74/19	66/27	57/36	56/36	61/31	58/35	56/38
podnikání* pronásledování z náboženských, rasových, politických důvodů v jejich zemi	40/50	41/48	44/49	53/40	56/38	54/40	43/50	32/64	39/56	42/50	45/50	52/43
kvůli tomu, že se jim tady líbí, chtějí tady žít	-	-	-	48/44	45/47	47/44	35/56	24/69	28/64	32/59	37/57	38/54

Pozn.: Údaje v tabulce představují součty procentních podílů „rozhodně souhlasí“ + „spíše souhlasí“ a „spíše nesouhlasí“ + „rozhodně nesouhlasí“. Dopočet do 100 % u každé dvojice čísel tvoří odpovědi „nevím“. Položky seřazeny sestupně dle podílu souhlasu v aktuálním výzkumu.

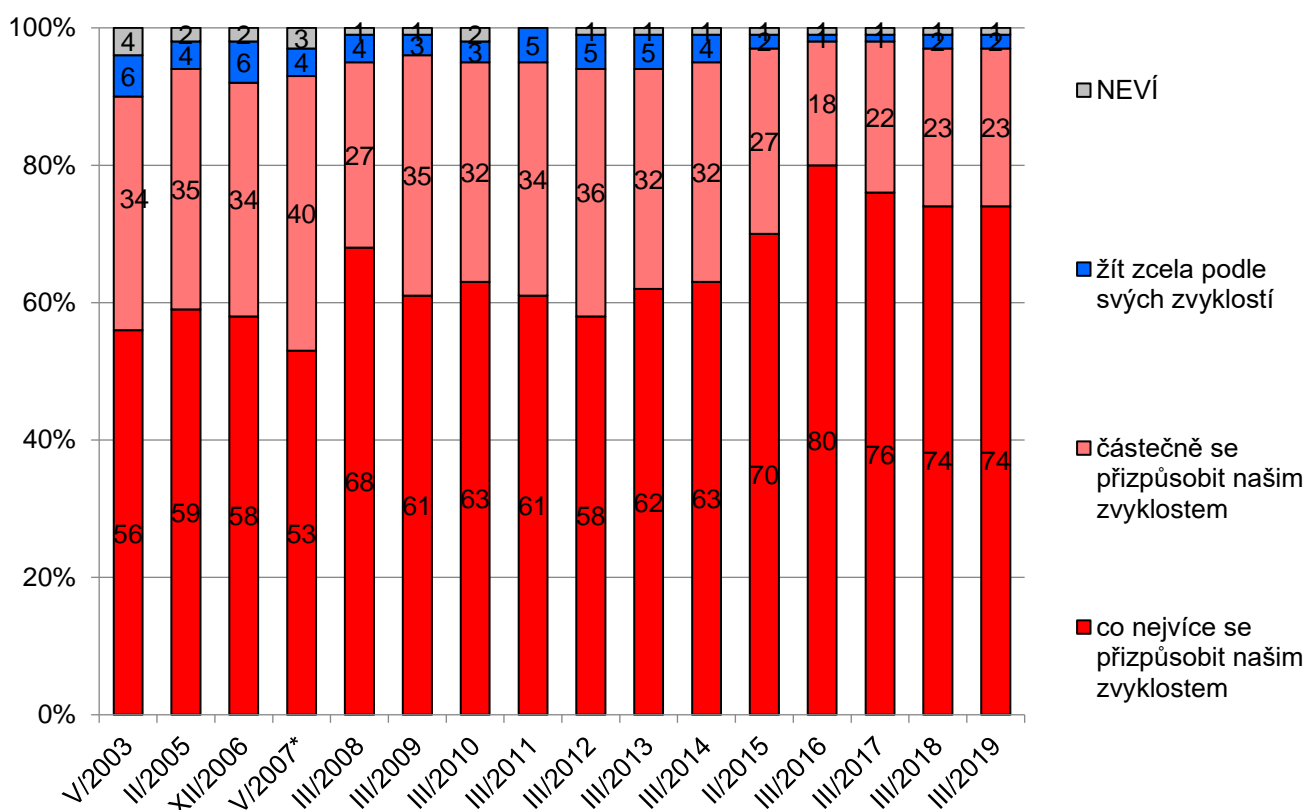
*V letech 2007 – 2011 bylo znění položky podnikání na živnostenský list.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

V březnovém výzkumu jsme se dále zajímali o to, zda by se cizinci dlouhodobě nebo trvale žijící v ČR měli nebo neměli přizpůsobit našim životním zvyklostem (viz graf 5). Téměř tři čtvrtiny českých občanů (74 %) zastávají názor, že cizinci by se měli „co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem“, o nutnosti „částečného přizpůsobení“ je přesvědčena necelá čtvrtina (23 %) občanů a pouhá 2 % obyvatel ČR míní, že cizinci by měli „mít možnost žít zde zcela podle svých zvyklostí“.

V porovnání s předchozím výzkumem z března 2018 nedošlo u této otázky k žádné výrazné změně v názoru českých občanů, nicméně v průběhu času dochází k určitým posunům. Názor, že cizinci žijící u nás se mají co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem, zastávali v letech 2003 až 2006 přibližně tři pětiny českých občanů, do roku 2007 se změnou otázky jejich podíl poklesl na doposud nejnižší hodnotu 53 %, nicméně v dalším výzkumu v roce 2008 jejich podíl výrazně vzrostl (o 15 procentních bodů). V roce 2009 došlo opět k mírnému snížení na úroveň tří pětin, kde se ustálil až do roku 2014. V dalších dvou šetřeních tento podíl vzrostl až na 80 % (2016), což je doposud maximální hodnota a od roku 2017 pak zůstává stabilní na úrovni tří čtvrtin dotázaných. Názor, že cizincům by mělo být umožněno žít v ČR zcela dle jejich zvyklostí, naopak zůstává po celou dobu sledování marginální.

Graf 5: Přizpůsobení se cizinců našim životním zvyklostem – časové srovnání (v %) ⁷

Pozn.: *) V roce 2007 byla otázka položena v odlišném znění: „Cizinci by se v ČR měli: co nejvíce přizpůsobit našim životním a kulturním zvyklostem; v některých věcech se přizpůsobit našim životním a kulturním zvyklostem; mít možnost žít zcela podle svých životních a kulturních zvyklostí?“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Názor, že by se cizinci měli co nejvíce přizpůsobit našim životním zvyklostem, zastávají častěji dotázaní, kteří jsou nespokojeni se svým životem, lidé hlásící se jednoznačně k levici, potenciální voliči SPD, KSČM či ČSSD, ti, kteří nemají mezi cizinci žijícími v ČR přátele či známé, kteří soudí, že je zde cizinců v současné době příliš mnoho, a ti, podle kterých by cizinci vůbec neměli být možnost v ČR dlouhodobě pobývat. Nejméně často naopak tento názor vyjádřili vysokoškolsky vzdělaní.

⁷ Znění otázky: „Cizinci by se v ČR podle Vás měli: co nejvíce přizpůsobit našim životním zvyklostem; částečně se přizpůsobit našim životním zvyklostem; měli by mít možnost žít zcela podle svých životních zvyklostí?“

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>2. - 13. 3. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1096</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>226</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.44, OV.43, OV.47, OV.110, OV.186, OV.48, OV.168a</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>ov190408</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>8. dubna 2019</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy". |